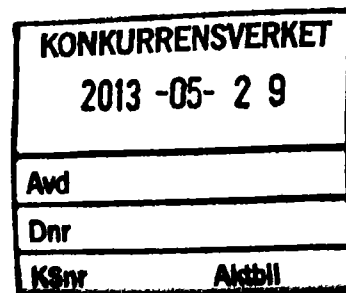

KLAGANDE

Larm & Skydd Låssmeden KB, 916587-2947
Lasarettsgatan 12
891 33 Örnsköldsvik

Ombud: Chefsjurist Pär Cronhult
Box 5625
114 86 Stockholm

MOTPARTER

1. AB Övikshem, 556103-7606
Carina Eriksson
Box 912
891 20 Örnsköldsvik

2. Miljö och Vatten i Örnsköldsvik Aktiebolag, 556767-2695
Box 385
891 28 Örnsköldsvik

3. Tjänstecentrum i Örnsköldsvik Aktiebolag, 556163-1366
Box 850
891 18 Örnsköldsvik

4. Örnsköldsviks kommun
891 88 Örnsköldsvik

5. Övik Energi Aktiebolag, 556019-1750
Box 11
891 21 Örnsköldsvik

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Härnösands dom den 12 februari 2013 i mål nr 3006-12, 3441-12, 3442-12, 3443-12 och 3444-12, se bilaga A

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

PARTERNAS YRKANDEN

Larm & Skydd Låssmeden KB (bolaget) yrkar i första hand att kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och förordnar att den aktuella upphandlingen ska göras om. I andra hand yrkar bolaget att målet återförvisas till förvaltningsrätten för ny handläggning och prövning i sak.

AB Övikshem, Miljö och Vatten i Örnsköldsvik Aktiebolag, Tjänstecentrum i Örnsköldsvik Aktiebolag, Örnsköldsviks kommun och Övik Energi Aktiebolag (motparterna) bestrider bifall till bolagets överklagande.

PARTERNAS GRUNDER

Bolaget

Central rättsfråga i målet är om de aktuella kvalifikationskraven, som innebär att leverantörer som inte är "auktoriserade" medlemmar i Låssmedsmästarnas riksförbund och har personal som kan uppvisa "mästarbrev" på att ha genomgått av förbundet arrangerade utbildningar i praktiken utesluts från möjlighet att delta med anbud, är förenliga med unionsrättens grundläggande principer om likabehandling, icke-diskriminering och proportionalitet. Rättsfrågan har särskild betydelse i ljuset av EU-domstolens nyligen meddelade dom i målet C-1/12 (OTOC) enligt vilken krav på att ha genomgått av viss angiven branschsammanlutning arrangerad utbildning ansetts gå utöver vad som är nödvändigt (proportionellt) för att upprätthålla krav på kvalitet, och att dylika krav heller inte ryms under något undantag i fördraget (FEUF).

I förfrågningsunderlaget ställs krav på att leverantörer ska styrka sin kvalifikation att delta med anbud med att vara "auktoriserad för uppdraget"

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

samt inge "mästarbrev" tillsammans med sitt anbud. Detta innebär att bedömningen av leverantörernas kvalifikation har överlämnats till en från upphandlarna utomstående organisation eller organisationer, som till styrkande av leverantörernas kvalitet i aktuellt avseende utfärdat nämnda intyg om "auktorisering" respektive "mästarbrev".

Av 11 kap. 14 § LOU framgår att om en upphandlande myndighet kräver att leverantören visar upp ett intyg utfärdat av ett visst oberoende organ om att leverantören iakttar vissa kvalitetssäkringsstandarder, ska myndigheten hänvisa till kvalitetssäkringssystem som bygger på relevant europeisk standard. De aktuella kraven på "auktorisering" respektive "mästarbrev" utgår inte från några kvalitetssäkringssystem och bygger inte på relevant europeisk standard.

Kraven på nationell auktorisering och uppvisande av nationellt mästarbrev strider mot principerna om likabehandling och framförallt icke-diskriminering, eftersom angivna krav inte medger godkännande av likvärdiga intyg från andra organ som är etablerade inom EES. Upphandlarna har heller inte angivit att man godtar andra bevis på likvärdiga kvalitetssäkringsåtgärder som lämnas av leverantörer vilka inte genomgått för nu erforderliga intyg aktuella auktorisations- eller mästarprövningar. I detta sammanhang hänvisar bolaget till RÅ 2005 ref. 47 enligt vilket det kunde krävas att den upphandlande myndigheten genomför en individuell bedömning av anbudsgivarna och alternativt med krav på kreditrating, utfärdat av ett visst angivet utomstående organ, även redovisar vad som konkret krävs av leverantörerna i aktuellt avseende och på vilket sätt de ska kunna visa att de uppfyller detta krav.

Av förfrågningsunderlaget framgår vidare att antagen entreprenör ska ha kompetent personal i tjänst som är väl förtrogen med alla beställande parter

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

system, bl.a. låssystemet iLoq. Detta ska-krav strider mot förbudet i 6 kap. 4 § LOU om att de tekniska specifikationerna för en upphandling inte får innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller teknisk framställning eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Sådana uppgifter får enligt samma bestämmelse dock förekomma i specifikationen om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. Dylig uppgift eller hänvisning måste i så fall alltid följas av orden "eller likvärdig".

Tillverkaren av iLoq tillämpar en geografisk marknadsuppdelning innebärande att enbart vissa, geografiskt jämt över landet fördelade, leverantörer erkänns som auktoriserade återförsäljare av nämnda låssystem. Bolaget har inte givits möjlighet att vara återförsäljare av iLoq, eftersom tillverkaren redan anlitar andra leverantörer som återförsäljare i regionen. Att kravet på förtrogenhet med låssystemet iLoq inte har angivits med tillägget "eller likvärdigt" medför att leverantörer som är regionala återförsäljare av iLoq gynnas.

Motparterna

Bolaget påstår att det i upphandlingen finns krav på medlemskap i Låssmedsmästarnas riksförbund, vilket är helt fel. Däremot finns ett krav enligt 11 kap. 11 § LOU på att "leverantörernas tekniska kapacitet ska styrkas", i detta fall genom att ett låssmedsmästarebrev ska bifogas som bevis på att kravet på teknisk kapacitet ska vara uppfyllt. Mästarebrev regleras av lagen (1995:1255) och förordningen (1995:1256) om mästarebrev för hantverkare. Mästarebrev utfärdas av Stiftelsen Hantverk & Utbildning på statens uppdrag. Att det inte krävs något medlemskap i något yrkessamfund, i detta fall Låssmedsmästarnas riksförbund, för att uppfylla kraven för ett låssmedsmästarebrev kan styrkas av ansökningshandlingarna för mästarebrev.

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

Då det gäller kravet på kunskap och erfarenhet av iLoq kan konstateras att kommunen har detta låssystem på ett antal av kommunens fastigheter. För att kunna hantera systemet krävs elektronisk utrustning som programmerar funktioner i systemet. Denna kunskap måste finnas hos den som är avtalspart eller hos en underleverantör till denne. Det föreligger inte några teoretiska hinder att hitta ett samarbete (åberopa annans kapacitet) enligt Konkurrensverket eller LOU. Då det gäller inköp av nya låssystem är kravet enligt prisbilagan iLoq eller likvärdigt.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom. Därutöver framgår bl.a. följande av LOU.

Av 11 kap. 11 § första stycket LOU framgår följande. Den upphandlande myndigheten ska i annonsen om upphandling eller i inbjudan att lämna anbud ange på vilket eller vilka av de sätt som anges i andra stycket som en leverantör ska styrka sin tekniska kapacitet.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Av förfrågningsunderlaget framgår att anbudsgivarna ska vara auktoriserade för uppdraget och att mästarbrev ska bifogas anbudet. Av förfrågningsunderlaget framgår inte på vilket sätt anbudsgivarna ska visa att de uppfyller kravet på auktorisation. Bolaget har gjort gällande att kravet på auktorisation innebär att anbudsgivarna måste vara medlemmar av branschorganisationen Låssmedsmästarnas riksförbund. Motparterna har

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

anfört att det inte finns något sådant krav samt att en hantverkare kan erhålla mästarbrev utan att vara medlem i någon branschorganisation.

Enligt kammarrättens mening är kravet på auktorisation otydligt utformat i och med att det inte framgår på vilket sätt auktorisationen ska styrkas. Det är emellertid inte en brist av sådan art eller omfattning att det finns skäl att förordna om rättelse av förfrågningsunderlaget (jfr RÅ 2002 ref. 50, detta särskilt mot bakgrund av att det av förfrågningsunderlaget framgår att anbudsgivarna till anbudet ska foga mästarbrev för att visa att kravet på teknisk kapacitet är uppfyllt.

Vad sedan gäller kravet på mästarbrev kan konstateras att mästarbrev regleras av lagen (1995:1255) och förordningen (1995:1256) om mästarbrev för hantverkare och utfärdas av organisationen Sveriges Hantverksråd efter skriftlig ansökan till rådet. Att en upphandlande myndighet får ställa krav på styrkande av teknisk kapacitet framgår av 11 kap. 11 § LOU. Kammarrätten delar förvaltningsrättens bedömning att kravet på mästarbrev har ett naturligt samband med upphandlingen och får anses proportionerligt i förhållande till vad som upphandlas. Bolaget har inte bifogat något mästarbrev med sitt anbud. Då detta utgör ett ska-krav i förfrågningsunderlaget har motparterna haft skäl att förkasta bolagets anbud.

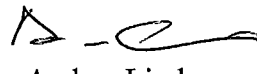
Bolaget har vidare gjort gällande att kravet att anbudsgivaren ska ha kompetent personal i tjänst som är väl förtrogen med alla beställande parters system, bl.a. låssystemet iLoq, strider mot reglerna i LOU. Enligt kammarrättens mening står det inte i strid med LOU att vid upphandling av servicetjänster avseende ett befintligt låssystem ställa krav på att anbudsgivaren har kompetens avseende det befintliga låssystemet.

Mål nr 779-13
780-13
781-13
782-13
783-13

Sammanfattningsvis uppfyller bolagets anbud därmed inte ska-kraven i förfrågningsunderlaget och motparterna har därför haft skäl att förkasta anbudet. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Annika Sandström
kammarrättslagman
ordförande

Anders Lind
kammarrättsråd

Hanna Berglund
tf. kammarrättsassessor
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I HÄRNÖSAND**

Föredraganden G Lavås

DOM

2013-02-12
Meddelad i
Härnösand

Mål nr
3006-12 E
3441-12 E
3442-12 E
3443-12 E
3444-12 E

Bilaga A

SÖKANDE

Larm & Skydd Låssmeden KB, 916587-2947
Lasarettsgatan 12
891 33 Örnsköldsvik

Ombud: Therese Olausson
c/o Tenders Sverige AB
Nygatan 34
582 19 Linköping

MOTPARTER

1. Örnsköldsviks kommun
891 88 Örnsköldsvik

2. AB Övikshem
Box 912
891 20 Örnsköldsvik

3. Miljö och Vatten i Örnsköldsvik Aktiebolag
Box 385
891 28 Örnsköldsvik

4. Tjänstecentrum i Örnsköldsvik Aktiebolag
Box 850
891 18 Örnsköldsvik

5. Övik Energi Aktiebolag
Box 11
891 21 Örnsköldsvik

SAKEN

Överprövning av upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

Dok.Id 50036

Postadress
Box 314
871 27 Härnösand

Besöksadress
Backgränd 9

Telefon
0611 - 34 98 00

E-post:
forvaltningsratteniharnosand@dom.se

Telefax
0611 - 34 98 10

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Örnsköldsviks kommun, AB Övikshem, Miljö och Vatten i Örnsköldsvik Aktiebolag, Tjänstecentrum i Örnsköldsvik Aktiebolag och Övik Energi Aktiebolag (hädanefter **kommunen**) genomför upphandling av lås och låsmedsarbeten (dnr A 12-06 F). Upphandlingen genomförs som öppet förfarande. Av tilldelningsbeslut och utvärderingsprotokoll framgår bl.a. att anbudet från Larm & Skydd Låssmeden KB inte kvalificerats till utvärderingsfasen. Av utvärderingsprotokollet framgår som motivering att anbudet saknade intyg om mästarbrev och intyg om underentreprenad enligt förfrågningsunderlagets punkt 2.2 respektive 3.10.

Larm & Skydd Låssmeden KB (**bolaget**) ansöker om överprövning, yrkar att förvaltningsrätten ska förordna att upphandlingen ska göras om och anför bl.a. följande. I förfrågningsunderlaget ställs krav på att anbudsgivaren ska vara auktoriserad. För att beviljas auktorisation måste ett företag bli medlem i Låssmedsmästarnas riksförbund som är den enda organisation som utfärdar auktorisationsintyg inom aktuell bransch. Förutom att uppfylla vissa kriterier, däribland att det finns minst ett mästarbrev i låsmedsyrket på företaget, måste således även avgift för medlemskap i detta riksförbund erläggas. Kravet på auktorisation strider mot proportionalitetsprincipen, vilket innebär att den upphandlande myndigheten inte får ställa större krav på leverantören eller leveransen än vad som behövs och vad som får anses vara ändamålsenligt för den aktuella upphandlingen. Ställda krav måste vara effektiva, det vill säga möjliga att kontrollera och lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet med upphandlingen. Kraven för auktorisation kan uppfyllas genom att anbudsgivaren styrker att verksamheten bedrivs i enlighet med dessa kriterier, utan att medlemskap måste visas upp. Det föreligger inte krav på auktorisation i lag eller förordning eller av branschorganisation för att leverera de produkter och tjänster som är aktuella i upphandlingen. Att kräva att anbudsgivaren ska vara ansluten till ett riksförbund innebär en inskränkning i varje företags fria demokratiska vilja

att tillhöra vilken organisation det anser lämplig. Auktorisationskravet begränsar konkurrensen och står inte i proportion till de behov som ska täckas genom upphandlingen. Syftet med kravet torde vara att kommunen vill säkerställa att avtal tecknas med en seriös aktör som bedriver sin verksamhet i enlighet med lagar och regler samt i övrigt agerar professionellt inom sitt verksamhetsområde. Bolaget menar att ett sådant syfte kan uppnås genom att vidta mindre genomgripande åtgärder än att kräva en auktorisation. Ett mästarbrev visar inte att verksamheten är auktoriserad. Det är Låssmedsmästarnas riksförbund som utfärdar intyg om auktorisation, vilket erhålls genom ett medlemskap i riksförbundet. Det är med andra ord inte mästarbrevet som styrker ett företags auktorisation. Anställd personal kan inneha mästarbrev utan att det innebär att företaget som sådant är auktoriserat. Kravet om auktorisation framstår både som oproportionerligt och felaktigt.

Bolaget har till följd av begångna fel lidit eller i vart fall riskerat att lida skada eftersom kraven och förutsättningarna i förfrågningsunderlaget strider mot proportionalitetsprincipen samt att transparensprincipen trätts för när. Upphandlingens upplägg medför att alltför stora krav ställs på anbudsgivaren med följd att det inte är möjligt att lämna ett komplett anbud. Vidare framgår inte med tillräcklig tydlighet hur anbudsgivaren ska utforma sitt anbud för att lämna ett så konkurrenskraftigt och optimalt anbud som möjligt. Otydligheten har medfört att bolaget har tvingats göra vissa antaganden för att kunna prissätta efterfrågad funktion/programmering.

Kommunen bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Ett mästarbrev är ett relevant krav för att kunna styrka kvalitet och yrkeskunskap inom yrket och kommunen anser sig i enlighet med 11 kap. 11 § andra stycket 6 LOU ha rätt att ställa detta krav. Inget mästarbrev var bifogat anbudet som därmed förkastades.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser

Upphandlingen har påbörjats efter den 14 juli 2010 men innan den 1 november 2011 och LOU ska därför tillämpas i sin lydelse enligt SFS 2010:571.

Upphandlande myndighet ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

En leverantör som anser sig ha lidit eller kunna komma att lida skada får i en framställning till allmän förvaltningsdomstol ansöka om överprövning (16 kap. 1 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 5 § LOU).

En av huvudprinciperna enligt LOU är att anbud som inte uppfyller förfrågningsunderlagets obligatoriska krav inte ska beaktas vid utvärderingen. En upphandlande myndighet har långtgående frihet att bestämma hur förfrågningsunderlaget utformas under förutsättning att detta inte strider mot LOU:s principer eller de gemenskapsrättsliga principer som bär upp lagen (jfr RÅ 2002 ref. 50).

Handlingarna i målet

Av förfrågningsunderlaget framgår krav på anbudsgivaren. Bland annat anges följande.

2.2 Auktoriserad

Anbudsgivaren ska vara auktoriserad för uppdraget.

Till anbudet bifogas: mästarbrev.

Förvaltningsrättens bedömning

En förutsättning för att förvaltningsrätten ska besluta om åtgärder enligt LOU är att den upphandlande myndigheten har brutit mot någon bestämmelse i lagstiftningen eller någon av de gemenskapsrättsliga bestämmelserna som bär upp denna lagstiftning samt att den som begär överprövning lidit eller i vart fall riskerat att lida skada av den upphandlande enhetens brott mot LOU.

Bolaget har ifrågasatt om ska-kravet att anbudsgivare ska vara auktoriserad för uppdraget samt lämna in mästarbrev tillsammans med anbudet, är proportionerligt med hänsyn till föremålet för upphandlingen. Proportionalitetsprincipen innebär att de krav som ställs vid en upphandling ska vara både nödvändiga och lämpliga med hänsyn till det syfte som eftersträvas. Kraven ska således ha ett naturligt samband med och stå i proportion till det som upphandlas. Vidare ska vid valet mellan alternativa krav, det som är minst ingripande väljas. Av EU-domstolens praxis framgår att en bedömning ska göras i tre steg: För det första ska en bedömning göras om åtgärden är en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå det eftersträlvade syftet. För det andra ska en bedömning göras av om åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträlvade syftet, såtillvida att det inte finns något mindre ingripande alternativ. För det tredje ska bedömas om den negativa effekten som åtgärden får är oproportionerlig jämfört med det eftersträlvade syftet. Det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att en ifrågasatt åtgärd är i enlighet med proportionalitetsprincipen.

Kommunen har ställt krav på att anbudslämnaren dels ska vara auktoriserad, och dels inneha mästarbrev som ska bifogas anbudet. En upphandlande myndighet har rätt att ställa krav på en viss yrkesmässig kompetens hos utföraren. Kommunen har anfört att ett mästarbrev är ett relevant krav för att kunna styrka kvalitet och yrkeskunskap. Att bolagets anbud inte innehöll något mästarbrev och då bolaget inte innehar någon auktorisation har därför medfört att bolagets anbud diskvalificerades innan utvärdering. Bolaget har mot detta anfört att auktorisation kräver medlemskap i Låssmedsmästarnas riksförbund vilket är förenat med vissa avgifter, och att ett mästarbrev inte utgör bevis på auktorisation. Däremot är det ett krav för att ett företag ska erhålla auktorisation att det finns minst ett mästarbrev i låssmedsyrket på företaget. Bolaget menar att anbudsgivaren även utan medlemskap i förbundet, på annat sätt kan styrka att de kriterier som Låssmedsmästarnas riksförbund ställer upp för auktorisation uppfylls.

Mot bakgrund av syftet med upphandlingen - att tillhandahålla lås, inbrottslarm, passagesystem m.m. samt installationer och reparationer förknippade med detta - framstår det obligatoriska kravet på en viss kompetens vilken garanteras genom att anbudsgivaren är auktoriserad och kan uppvisa mästarbrev som relevant och grundat på objektiva skäl. Detta skräv har således ett naturligt samband med upphandlingen och får anses vara både lämpligt och effektivt för att uppnå syftet med upphandlingen. Det har inte framkommit att det finns något mindre ingripande alternativ i form av annat intyg som lämnar motsvarande kvalitetsgaranti på leverantören. Det kan inte heller anses att den negativa effekten av detta krav är oproportionerligt. Förvaltningsrätten finner därför att kommunen haft skäl att förkasta anbudet. Något skäl för ingripande mot upphandlingen på denna grund förligger därför inte.

Förvaltningsrätten finner inte heller att vad bolaget i övrigt anfört ger anledning att ingripa mot upphandlingen enligt LOU. Ansökan ska därför avslås.

Eftersom en förlängd avtalsspärr gäller får den upphandlande myndigheten inte ingå avtal förrän tio dagar gått från det förvaltningsrätten avgjort målet. (16 kap. 10 § LOU).

Upplyningsvis anges att förvaltningsrätten denna dag även meddelat dom avseende förevarande upphandling i målen 2988-12 m.fl.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C LOU).

Kerstin Widmark

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.